

«международное информационное право»; главной функцией понятия «международная информационная политика» определяется выработка стратегии формирования и развития международных информационных потоков, их соотношение на уровне межгосударственных отношений; автор подчеркивает, что базовые принципы международной информационной политики отражает и закрепляет международное информационное законодательство; в его центре – находятся вопросы информационной безопасности. Сегодня вряд ли можно назвать государство, изъятное из общего информационно-коммуникативного пространства и независимое от общих информационных потоков. Жизнедеятельность общественного организма сейчас целиком определяется уровнем развития, качеством функционирования и безопасностью информационной среды. Проблемы глобальной безопасности занимают особое место в структуре международной информационной политики, определяют противоречия современного этапа международного развития, которые достигли такого уровня и остроты, которые могут повлечь под угрозу обеспечение миропорядка, реализацию стратегий становления глобального информационного (интеллектуального) общества, даже само существование цивилизации.

Ключевые слова: человек, информация, культура, международные отношения, информационная безопасность.

* * *

УДК 352.071

Липчук О. І.,
кандидат політичних наук, доцент кафедри
політології, Прикарпатський національний університет
ім. Василя Стефаника (Україна, Івано-Франківськ),
oxana-lypchuk@ukr.net

МІСЦЕ І РОЛЬ ТЕРИТОРІАЛЬНОЇ ГРОМАДИ В СИСТЕМІ МІСЦЕВОГО САМОВРЯДУВАННЯ

Розглянуто сутність поняття територіальної громади, як суб'єкта місцевого самоврядування. Важливе місце в даному дослідженні посідає аналіз основних проблем та перспектив розвитку територіальної громади в Україні. Запропоновано практичні рекомендації щодо особливостей функціонування територіальної громади на сучасному етапі розвитку місцевого самоврядування в Україні.

Ключові слова: територіальна громада, суб'єкт місцевого самоврядування, місцеве самоврядування, розвиток територіальної громади.

Формою організації народовладдя та важливим демократичним інститутом суспільства і держави є місцеве самоврядування, яке здійснює важливий вплив на становлення та розвиток Української держави, сприяє децентралізації державної влади.

Децентралізація влади є складним та багатоаспектним завданням державної політики. Вона передбачає часткову передачу повноважень від центральних органів влади до органів місцевого та регіонального рівнів, вимагає надання повноважень органам влади, які безпосередньо не належать до виконавчої гілки, а саме – місцевому самоврядуванню.

Демократична держава передбачає існування відповідної моделі організації влади, в основу якої покладено принцип народовладдя та яка забезпечує реальні можливості реалізації народом належної йому влади на всіх рівнях та реальні засоби впливу народу на політику держави, що здійснюється органами публічної влади. Поза сумнівами, про наявність демократичного політичного режиму можна говорити лише в тому випадку, коли вся система публічної влади відповідає цим вимогам. Мова йде як про вищий (загальнодержавний) рівень організації влади, так і про регіональний та, безумовно, місцевий.

Загалом управління місцевими справами може здійснюватися двома способами: як призначуваними «згори» чиновниками державного апарату, які функціонують на місцях (місцеве управління), так і на основі самоврядування населення адміністративно-територіальних одиниць (місцеве самоврядування). Однак

саме місцеве самоврядування закономірно вважається необхідною складовою демократичної системи управління суспільством, адже воно забезпечує управління значною частиною справ у місцевих територіальних одиницях на основі самоорганізації населення цих одиниць (територіальних колективів).

У межах демократичної системи управління вважається, що місцеві проблеми доцільніше та ефективніше вирішувати не з центру з допомогою державних чиновників, які працюють на місцях, але, перш за все, шляхом підтримки та активізації діяльності територіальних громад. Власне, цінність місцевого самоврядування полягає в тому, що, будучи рівнем публічної влади, найбільш наближеним до людини, а тому, й найкраще обізнаним із різними проблемами життєдіяльності мешканців територіальних колективів, воно може найкраще забезпечити населення широким спектром публічних послуг: соціальних, побутових, торговельних, культурних, освітніх та інших.

Децентралізація є доволі складним поняттям, яке можна розкривати через його вплив на: адміністративно-територіальний устрій держави, систему органів публічної адміністрації, розподіл між ними функцій, повноважень та фінансових ресурсів. Незважаючи на це, проблематика децентралізації як одного із засобів підвищення ефективності функціонування публічної влади вже впродовж тривалого часу перебуває в полі зору вітчизняних науковців та експертів [1, с. 9]. Окрім питань воєнної безпеки, актуальним в контексті розвитку співробітництва України з НАТО є проблематика екологічної безпеки, яка останнім часом, стає все більш популярною для Альянсу як в регіональному, так і в міжнародному вимірах.

На сьогоднішній день Україна продовжує практику ініціювання та реалізації природоохоронних проєктів, спрямованих на виконання Закону України «Про Основні засади (стратегію) державної екологічної політики України на період до 2020 року» [8] та Національного плану дій з охорони навколишнього природного середовища на 2011–2015 роки, затвердженого розпорядженням Кабінету Міністрів України від 25 травня 2011 року №577 [9]. Важливим моментом, в цьому відношенні, – є забезпечення взаємодії з НАТО для впровадження в нашій державі передового досвіду держав-членів НАТО у сфері екологічної безпеки з метою відновлення деградованих земель, що перебувають у користуванні Міністерства оборони України, та щодо створення природоохоронних об'єктів на територіях, що перебували у користуванні Міністерства оборони України [10]. Для цього необхідно продовжити роботу з:

– вивчення досвіду держав-членів НАТО щодо впровадження системи екологічного управління у збройних силах з метою розроблення відповідної методики та адаптування її у Збройних Силах України, а також інструкції з охорони навколишнього природного середовища під час проведення навчань;

– обміну досвідом з державами-членами НАТО щодо розроблення економічних та адміністративних стимулів до заохочення впровадження систем екологічного управління у Збройних Силах України, забезпечення екологічно безпечного природокористування в ході оперативної та бойової підготовки під час проведення військових навчань і тренувань [10].

Автор вважає, що екологічна безпека є актуальним питанням для предметного обговорення в рамках стратегічного діалогу України з НАТО. Сьогодні наслідки глобальної зміни клімату та «реструктуризації» екологічної ситуації на пряму впливають на соціальну, гуманітарну, медичну та інші сфери, додаючи їм нових викликів та загроз. В цьому контексті важливим є вжиття швидких і необхідних превентивних заходів для недопущення подальшого розвитку негативних проявів екологічних загроз. Саме результати активного практичного діалогу між Україною і Організацією Північноатлантичного договору можуть стати основою для вироблення конструктивних рішень в сфері екологічної безпеки та подальшого розвитку колективного співробітництва з іншими країнами-членами.

В національному вимірі політика співробітництва України з НАТО повинна базуватися на національних інтересах та цінностях, які закріплені в основних державних нормативно-правових актах з обов'язковим врахування громадської думки. Це в подальшому може бути досягнуто завдяки проведенню референдуму, впровадження реформ, націлених на підвищення рівня обізнаності про НАТО.

Підсумовуючи вищенаведене, автор робить висновок про те, що на сучасному етапі розвитку відносин України з НАТО спостерігається ряд позитивних моментів: співробітництво поступово набуває все більш практичного виміру, наша держава розширює спектр напрямів відносин, Альянс стає більш зацікавленим в продовженні діалогу, розвивається воєнно-політичне та воєнно-технічне співробітництво та ін. Вцілому, в порівнянні із періодом 2012–2013 рр., є ряд зрушень, які сприяють відновленню та подальшому розвитку євроатлантичної інтеграційної політики України. Важливим моментом в цьому, є скасування позаблокового статусу в 2014 р., який заважав активній фазі інтеграції.

Конфліктна ситуація на сході нашої держави, погіршення відносин із Російською Федерацією, складна внутрішня політична, економічна, соціальна та інші ситуації не дозволяють, поки що, на сьогоднішній день, активно реалізовувати інтеграційні заходи і кроки. Пріоритетним завданням, в цьому відношенні, повинно стати об'єднання зусиль України і НАТО в рамках протидії агресивним діям з боку Росії. Принцип кооперативної безпеки повинен становити основу для стратегічної та конструктивної взаємодії.

Автор вважає, що в разі подолання деструктивних процесів та відновлення конструктивної взаємодії між гілками влади всередині держави, процес інтеграції України до НАТО набуде більш практичного змісту. Це позитивним чином позначиться на підвищенні рівня обороноздатності та національної безпеки, а також сприятиме розвитку інтеграції нашої держави до євроатлантичного простору безпеки.

В подальшому, дослідження даної проблематики надасть можливість більш детально дослідити важливі аспекти розвитку відносин України з НАТО, а також особливості інтеграції до цієї організації. Необхідність наукових розробок в даному напрямі обумовлена актуалізацією співробітництва України з Організацією Північноатлантичного договору в

сучасних умовах збільшення загроз і викликів регіональній та міжнародній безпеці. Наскільки практичним і стратегічно-важливим буде рівень подальших відносин України з НАТО, настільки конструктивнішим буде процес інтеграції до Альянсу. Матеріали даної статті можуть слугувати основою для подальших розробок в цьому напрямі.

Список використаних джерел

1. Закон України «Про засади внутрішньої і зовнішньої політики» [Електронний ресурс] / Офіційний веб-сайт Верховної Ради України. – Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/2411-17> (01.07.2010). – Назва з екрану.
2. Зовнішня політика, національна безпека, позаблоковість і партнерство: оцінки експертів [Текст] / Національна безпека і оборона. – 2012. – №2–3 (131–132). – С.64–71.
3. За вступ до НАТО готові проголосувати 64% українців – опитування [Електронний ресурс] / Європейська правда. – Режим доступу: <http://www.eurointegration.com.ua/news/2015/09/24/7038687/> (24.09.2015). – Назва з екрану.
4. Громадська думка про вступ України до НАТО [Електронний ресурс] / Український центр політичних та економічних досліджень імені Олександра Разумкова. – Режим доступу: http://www.uceps.org/ukr/news.php?news_id=662 (22.09.2015). – Назва з екрану.
5. Кайданович Н. Україна – НАТО: позаблоковість – не перепона для співпраці [Електронний ресурс] / Портал просвіщенського громадянського суспільства України «Європейський простір». – Режим доступу: <http://eu.prostir.ua/library/260544.html> (15.11.2013). – Назва з екрану.
6. Кухалейшвили Г. Чикагський саммит НАТО [Електронний ресурс] / Агентство стратегічних досліджень. – Режим доступу: <http://sd.net.ua/2012/05/31/sammit-nato-ukraine-usa.html> (31.05.2012). – Назва з екрану.
7. «Розумна оборона» [Електронний ресурс] / «День». – Режим доступу: <http://www.day.kiev.ua/uk/article/podrobyci/rozumna-oborona> (21.04.2015). – Назва з екрану.
8. Закон України «Про Основні засади (стратегію) державної екологічної політики України на період до 2020 року» [Електронний ресурс] / Офіційний веб-сайт Верховної Ради України. – Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/2818-17> (21.12.2010). – Назва з екрану.
9. Розпорядження Кабінету Міністрів України «Про затвердження Національного плану дій з охорони навколишнього природного середовища на 2011–2015 роки» [Електронний ресурс] / Офіційний веб-сайт Верховної Ради України. – Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/577-2011-%D1%80> (25.05.2011). – Назва з екрану.
10. Указ Президента України «Про затвердження Річної національної програми співробітництва Україна – НАТО на 2015 р.» [Електронний ресурс] / Офіційний веб-сайт Верховної Ради України. – Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/238/2015/page2> (23.04.2015). – Назва з екрану.

References

1. Zakon Ukrainy «Pro zasady vnutrishnoi i zovnishnoi polityky» [Elektronnyi resurs] / Ofitsiyni veb-sait Verkhovnoi Rady Ukrainy. – Rezhym dostupu: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/2411-17> (01.07.2010). – Nazva z ekranu.
2. Zovnishnia polityka, natsionalna bezpeka, pozablokovist i partnerstvo: otsinky ekspertiv [Tekst] / Natsionalna bezpeka i oborona. – 2012. – №2–3 (131–132). – S.64–71.
3. Za vstup do NATO hotovi proholosuvaty 64% ukraintiv – opytuvannia [Elektronnyi resurs] / Yevropeiska pravda. – Rezhym dostupu: <http://www.eurointegration.com.ua/news/2015/09/24/7038687/> (24.09.2015). – Nazva z ekranu.
4. Hromadska dumka pro vstup Ukrainy do NATO [Elektronnyi resurs] / Ukrainskyi tsentr politychnykh ta ekonomichnykh doslidzhen imeni Oleksandra Razumkova. – Rezhym dostupu: http://www.uceps.org/ukr/news.php?news_id=662 (22.09.2015). – Nazva z ekranu.
5. Kaidanovych N. Ukraina – NATO: pozablokovist – ne perepona dlia spivpratsi [Elektronnyi resurs] / Portal proievropeiskoho hromadianskoho suspilstva Ukrainy «Yevropeyskyi prostir». – Rezhym dostupu: <http://eu.prostir.ua/library/260544.html> (15.11.2013). – Nazva z ekranu.

6. Kukhaleishvily H. Chykahskiy sammyt NATO [Elektronnyi resurs] / Ahenstvo stratehichnykh doslidzhen. – Rezhym dostupu: <http://sd.net.ua/2012/05/31/sammit-nato-ukraine-usa.html> (31.05.2012). – Nazva z ekranu.

7. «Rozumna oborona» [Elektronnyi resurs] / «Den». – Rezhym dostupu: <http://www.day.kiev.ua/uk/article/podrobyci/rozumna-oborona> (21.04.2015). – Nazva z ekranu.

8. Zakon Ukrainy «Pro Osnovni zasady (stratehiu) derzhavnoi ekolohichnoi polityky Ukrainy na period do 2020 roku» [Elektronnyi resurs] / Ofitsiyni veb-sait Verkhovnoi Rady Ukrainy. – Rezhym dostupu: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/2818-17> (21.12.2010). – Nazva z ekranu.

9. Rozporiadzhennia Kabinetu Ministriv Ukrainy «Pro zatverdzhennia Natsionalnoho planu dii z okhorony navkolyshnoho pryrodnoho seredovyshcha na 2011–2015 roky» [Elektronnyi resurs] / Ofitsiyni veb-sait Verkhovnoi Rady Ukrainy. – Rezhym dostupu: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/577-2011-%D1%80> (25.05.2011). – Nazva z ekranu.

10. Ukaz Prezydenta Ukrainy «Pro zatverdzhennia Richnoi natsionalnoi prohramy spivrobitnytstva Ukraina – NATO na 2015 r.» [Elektronnyi resurs] / Ofitsiyni veb-sait Verkhovnoi Rady Ukrainy. – Rezhym dostupu: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/238/2015/page2> (23.04.2015). – Nazva z ekranu.

Липчук О. І., candidate of political sciences, docent of department of political science, Vasyl Stefanyk Precarpathian National University (Ukraine, Ivano-Frankivsk), oxana-lypchuk@ukr.net

Place and role of territorial communities in the local government system

In this article the essence of the concept of territorial community as a subject of local government. An important part of this study takes the analysis of the main problems and prospects of development of the local community in Ukraine. Practical advice of the functioning of territorial communities at the present stage of development of local self-government in Ukraine.

Keywords: local community, the subject of local government, local government, the development of the local community.

Липчук О. И., кандидат политических наук, доцент кафедры политологии, Прикарпатский национальный университет им. Василия Стефаника (Украина, Ивано-Франковск), oxana-lypchuk@ukr.net

Место и роль территориальной общины в системе местного самоуправления

Рассматривается сущность понятия территориальной общины, как субъекта местного самоуправления. Важное место в данном исследовании занимает анализ основных проблем и перспектив развития территориальной общины в Украине. Предложены практические рекомендации по особенностям функционирования территориальной общины на современном этапе развития местного самоуправления в Украине.

Ключевые слова: территориальная община, субъект местного самоуправления, местное самоуправление, развитие территориальной общины.

* * *

УДК 323.39:44.922

Штука І. А.,
кандидат політичних наук, доцент кафедри
суспільних дисциплін, Національний університет
водного господарства та природокористування
(Україна, Рівно), maksi23@i.ua

ТРАНСФОРМАЦІЯ ПОЛІТИЧНОЇ ЕЛІТИ СУЧАСНОЇ УКРАЇНИ

Розглянуто особливості процесу формування політичної еліти в Україні, її специфічні риси, досліджено сутність сучасних трансформаційних процесів у політичній еліті, найважливіші напрями її трансформації в перспективі, зроблено прогноз щодо результатів трансформації політичної еліти в майбутньому. Аналіз здійснено в рамках структурно-функціонального та ліберального підходів до питання елітарності суспільства; використані історичний, функціональний, зокрема структурно-функціональний, системний,

нормативно-ціннісний загальнотеоретичні методи дослідження. Авторка дійшла висновків, згідно з якими українській політичній еліті властиві такі риси як закритість, політичний та економічний консерватизм, клановість, популізм, прагматизм та одномірність, корпоративний егоїзм, низький рівень моральності; відповідно, вона не здатна ефективно виконувати свої функції. Основними напрямками трансформації еліти в перспективі є зміна принципу її формування, ролі в цьому партій і політичних рухів, зокрема за рахунок впровадження механізмів внутрішньопартійної демократії, реалізації нових підходів до фінансування політичних сил і політичної діяльності взагалі, розподіл політичної та економічної еліт, формування повноцінної конструктивної контреліти тощо.

Ключові слова: політична еліта, політичний лідер, Україна, трансформація, суспільство, демократія, консерватизм, клановість, популізм.

Масштаби і специфіка перетворень, що охопили нині українське суспільство, значною мірою не вкладаються у звичні теоретичні схеми й не можуть бути пояснені з точки зору традиційних підходів. Відповіді на нові виклики неоднозначні й іноді непередбачувані, що породжує неоднозначні політичні дискурси і парадигми політологічних досліджень. Важливою в цьому плані є проблема дослідження трансформаційних процесів, що торкаються політичної еліти України, суспільна роль якої суттєво відрізняється від аналогічної ролі більшості західних еліт, що формувалися переважно в умовах розбудови й модернізації держави під впливом громадянського суспільства. Слід враховувати, що проблеми функціонування політичних еліт глибоко досліджені для розвинених і стабільних суспільств, чого не можна сказати про суспільства перехідного типу. Потребують ґрунтовних досліджень розмаїття та особливості проявів характерних для таких суспільств модернізаційних процесів, їхнє місце у всесвітньо-історичному масштабі. Для українського суспільства, подальший розвиток якого не можна уявити без упорядкування владних відносин, забезпечення стабільності і внутрішньої консолідації в суспільстві, утвердження справжньої демократії, характерною є модель політичної еліти, в якій слабо відбиті її суттєві характеристики як особливої суспільної верстви, тому проблеми трансформації української еліти є одними з найболючіших проблем сьогодення, від їх розв'язання без перебільшення залежить майбутнє Української держави. Перед сучасною політичною наукою постає завдання виробити основні критерії функціональної ролі нової української еліти, що повинна стати формотворчим ядром української політичної нації. Актуальність статті, крім іншого, пояснюється динамічним характером самого предмета досліджень.

Проблема статті пов'язана з важливими науковими завданнями, які полягають у визначенні перспективних джерел, механізмів, особливостей трансформації та оновлення української політичної еліти в контексті розбудови європейської демократичної держави з високим рівнем політичної культури і розвиненим громадянським суспільством.

Найбільш відомі класичні концепції еліт належать Г. Москі, В. Парето, Р. Міхельсу. Проблема політичних еліт у країнах перехідного типу займаються школа транзитології та інші вчені, зокрема М. Говард, Р. Даль, Х. Лінц, А. Стефан. В Україні наукове дослідження проблеми еліт минуло декілька основних етапів – критичного аналізу західної елітології, опрацювання джерельної бази, систематизації вивчення управлінської діяльності і ціннісних орієнтацій політико-адміністративних еліт на основі розширення методичного арсеналу досліджень